

Vergaderjaar 2021–2022

29 754

Terrorismebestrijding

Nr. 621

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 oktober 2021

In deze brief wordt ingegaan op de dreiging vanuit rechts-extremisme en -terrorisme zoals beschreven in het meest recent Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) 55 (Kamerstuk 29 754, nr. 620). Ook zal ik ingaan op het beleid van het kabinet op het tegengaan van rechts-extremisme en -terrorisme. Tevens geef ik met deze brief uitvoering aan het verzoek van het lid Ellemeet (Groen-Links), zoals gedaan tijdens het ordedebat d.d. 14 september jl. (Handelingen II 2020/21, nr. 105, item 23), om een reactie op de uitzending van ZEMBLA over rechts-extremisme.¹

Het kabinet is van mening dat de dreiging die uitgaat van het rechts-extremisme op het internet zorgwekkend is en de verder aandacht verdient van alle veiligheidspartners. De beelden in de ZEMBLA-uitzending *Netwerk van Haat* van 9 september 2021 bevestigen dat het (online) rechts-extremistische gedachtegoed met een eventueel terroristische geweldsdreiging en daarmee samenhangende gedragingen een reële bedreiging vormen voor de nationale veiligheid en de democratische rechtsorde in Nederland.

De NCTV en AIVD hebben het fenomeen van rechts-extremistische netwerken op het internet reeds sinds eind 2019 in verscheidene publicaties en DTN's beschreven. In het meest recente DTN 55 staat dat de voorstelbaarheid van een terroristische aanslag in Nederland uit rechts-extremistische hoek vooral gebaseerd is op de betrokkenheid van jonge Nederlandse mannen bij internationale, online accelerationistische

¹ Zembla, *Netwerk van Haat*, uitgezonden op 9 september 2021

netwerken². Het accelerationisme is een rechts-extremistische ideologie die via diverse – voornamelijk besloten – sociale media platformen wordt verspreid. Vanuit dit gedachtegoed zijn de afgelopen drie jaar in westerse landen enkele terroristische aanslagen gepleegd, zoals in Nieuw-Zeeland, Noorwegen en Duitsland. In het eerste half jaar van 2021 zijn in Nederland geen aanhoudingen verricht voor terroristische misdrijven die door een rechts-extremistische ideologie geïnspireerd zijn. Wel zijn rechts-extremisten aangehouden voor onder meer haatzaaien, opruiing, dreiging en wapenbezit. Voor Nederland kan de dreiging vanuit het accelerationisme op korte termijn toenemen door de geraffineerde online werving van nieuwe leden en vermenging met andere extremistische online netwerken. De inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de politie doen onderzoek naar het accelerationisme.

De rechts-extremistische dreiging komt primair vanuit een nieuwe Nederlandse groep van ten minste een paar honderd jonge tieners, adolescenten en jongvolwassenen, die veel tijd online doorbrengen op internationale accelerationistische netwerken. Behalve de jonge leeftijd valt op dat relatief veel van deze jongeren lijken te kampen met psychische problematiek en een gebrekkig sociaal vangnet hebben. De fluïde netwerken van online accelerationisten hebben een zelf-organiserend vermogen en moedigen het plegen van geweldsdaden door kleine autonome cellen aan. Dit geeft individuele deelnemers aan de online netwerken vrijheid en maakt het online netwerk erg adaptief en weerbaar tegen interventies. Behalve het delen van terroristische plannen verspreiden accelerationisten boodschappen van haat, versterken zij vijandbeelden en roepen ze op tot geweld.

Deze ideologie is een vast bestandsdeel geworden van het rechts-extremistische landschap en heeft mede in de afgelopen jaren in westerse landen geleid tot enkele terroristische geweldsdaden of concrete plannen daartoe. Het gedachtegoed en de daarmee samenhangende gedragingen vormen een reële bedreiging voor de nationale veiligheid en de democratische rechtsorde in Nederland. Deze dreiging vereist dan ook structurele alertheid van de overheid. De gehele contra-terrorisme aanpak en het daarbij brede pakket aan maatregelen wordt waar nodig ingezet om de dreiging vanuit rechts-extremistische en -terroristische hoek tegen te gaan. Op verschillende vlakken, zoals online signalering, tegengaan van extremistische content en internationale verbindingen is de aanpak geïntensiveerd.

Een belangrijk aandachtspunt is de signalering van aanhangers van accelerationistische netwerken. Doordat zich veel online en op het besloten deel van het internet afspeelt, men veiligheidsbewust is en de netwerken erg veranderlijk zijn blijft signalering lastig. De reguliere (offline) signaleringsstructuren lijken dan ook minder effect te kunnen sorteren. Een absolute prioriteit voor de komende periode blijft dan ook het investeren in het (online) signaleren en identificeren door de daartoe bevoegde diensten. Het is daarbij van belang dat er aandacht is en blijft voor kwetsbare individuen die vatbaar zijn voor online radicalisering. Om partners bewust te maken van deze dreiging wordt kennis en informatie gedeeld en deze ter beschikking gesteld aan (lokale) professionals. Het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR) biedt trainingen aan voor professionals om rechts-extremisme te herkennen en hande-

² Aanhangers van accelerationisme verheerlijken en rechtvaardigen terroristisch geweld om versneld een rassenoerlog te ontketenen. Hierdoor willen zij chaos creëren in de samenleving waarin het huidige politieke bestel kan worden vervangen door een witte (nationaalsocialistische) etnostaat. Zie ook *Accelerationism: the obscure idea inspiring white supremacist killers around the world*, VOX, 18 november 2019.

lingsvaardigheid te bevorderen. De meest recente ontwikkelingen zoals beschreven in DTN 55 worden hierin opgenomen.

Indien aanhangers van het accelerationisme in beeld komen kunnen deze volgens de daarvoor breed toepasbare werkwijze opgenomen worden in de lokale (persoonsgerichte) aanpak. De bestaande aanpak is eveneens toepasbaar op de dreiging vanuit rechts-extremistische en -terroristische hoek. Relevante partners zijn betrokken bij deze aanpak en worden doorlopend toegerust om de dreiging die van een persoon uitgaat te onderkennen en daarop te interveniëren wanneer nodig. Aangezien psychische problematiek vaak een grote rol lijkt te spelen bij aanhangers van het accelerationisme wordt aanvullende kennis en expertise hierover ter beschikking gesteld aan (lokale) partners.

Om de dreiging het hoofd te bieden wordt zowel nationaal als internationaal de aanpak versterkt en dient er gefocust te worden op zowel het open als het besloten internet. Op nationaal niveau wordt ingezet op een multidisciplinaire aanpak van extremistisch en terroristisch gebruik van het internet³. In Europees verband draagt de EU-verordening (ook wel TOI verordening) bij aan het tegengaan van de verspreiding van terroristische online-inhoud⁴. Nederland werkt thans aan de implementatie van deze verordening die in 2022 in werking treedt.⁵ Daarnaast is er internationaal in toenemende mate aandacht voor rechts-extremistische online uitingen, zoals in het EU Internetforum waarin de Europese Commissie, EU-lidstaten en internetpartijen samenkomen. Om een vuist te maken tegen bedrijven die niet genoeg actie ondernemen is het van belang in Europees verband te blijven inzetten door kennis te delen en meer inzicht te verkrijgen in de rol die sociale media platformen en algoritmes hebben in het verspreiden van (rechts-)extremistische en terroristische propaganda.

Radicalisering en extremisme in Nederland is niet alleen een probleem van de veiligheidsdiensten. Radicalisering en extremisme op grond van extreemrechts gedachtegoed kennen een voedingsbodem in, en dragen ook bij aan een toenemende polarisatie in Nederland. Naast de directe impact van de rechts-terroristische accelerationistische netwerken op de nationale veiligheid betreft het ook een maatschappelijk probleem. Het raakt namelijk aan de kern van het functioneren van onze democratische rechtsorde en ondermijnt sociale stabiliteit. In het voorkómen en tegengaan van rechts-extremistische radicalisering wordt dan ook uitdrukkelijk de aansluiting gezocht met partners in het sociale- en zorgdomein; daarbij zij opgemerkt dat de NCTV in afwachting van behandeling van het wetsvoorstel verwerking persoonsgegevens coördinatie en analyse terrorismebestrijding en nationale veiligheid beperkingen heeft bij analyse- en coördinatie-taken.

Het kabinet is er alles aan gelegen om deze dreiging zo goed als mogelijk het hoofd te bieden. De dreiging is complex en veranderlijk en het in DTN 55 geschetste dreigingsbeeld noopt tot blijvende alertheid. Een effectieve aanpak van rechts-extremisme en -terrorisme vereist informatiedeling en een nauwe samenwerking met (inter)nationale en lokale partners. Het fenomeen is een belangrijk aandachtspunt en zal dat naar verwachting de komende jaren ook blijven.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

³ Zie ook «Beleidsbrief Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 54» (Kamerstuk 29 754, nr. 593)

⁴ Zie ook Verordening (EU) 2021/784 van het Europees parlement en de Raad van 29 april 2021.

⁵ Zie ook mijn antwoord van 23 maart 2021 (Kamerstukken 31 015 en 29 754, nr. 225) op de vragen van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid over de brief van 20 november 2020 inzake een autoriteit Kinderporno en Terroristische Content Online (Kamerstuk 31 015, nr. 208).